

HISTORIE: Před 38 lety napadly Spojené státy malinkatý státeček Grenadu. Jako vždy to organizovala CIA a jako vždy šlo o naprosté porušení mezinárodního práva

- CZ24 News | 26. října 2021

GRENADA: Invaze na Grenadu byla vojenská akce provedená v roce 1983 společně vojenskými jednotkami Spojených států amerických a vojáky pěti na nich závislých karibských států. Jednalo se o porušení mezinárodního práva.

Historické pozadí

V roce 1974 získala Grenada pod vedením sira Erica Gairyho nezávislost na Spojeném království. V roce 1976 proběhly na Grenadě všeobecné volby, které Gairy jako předseda Grenadské sjednocené strany práce vyhrál. Opozice ale jeho vítězství nepřijala, což se ve výbušném grenadském politickém prostředí transformovalo do občanských nepokojů provázených pouličním násilím mezi přívrženci vlády a jejich odpůrci z řad Nového hnutí spojeného úsilí o sociální péči, vzdělání a osvobození (NJM). 13. března 1976, v době, kdy byl Gairy v New Yorku na zasedání Organizace spojených národů, provedlo NJM pod vedením Maurice Bishopa převrat. Vzbouřencům se podařilo svrhnout vládu a moci se chopila lidová revoluční vláda. Ta pod Bishopovým vedením nastolila politiku sbližování s Kubou a Sovětským svazem. Vláda podnítila i vznik grenadských ozbrojených složek, Lidové revoluční armády (LRA).

Svržení vlády organizované CIA

Podle některých tvrzení svržení Bishopovy vlády CIA plánovala již začátkem roku 1983. Nakonec k prvnímu převratu došlo až 13. října 1983, kdy se k moci dostal Bishopův oponent v NJM Bernard Coard. Bishop byl zatčen a umístěn do domácího vězení. Díky masovým projevům nespokojenosti obyvatelstva se Bishopovi podařilo z domácího vězení uprchnout a znovu stanout v čele vlády. Svými protivníky byl ale znovu zajat a spolu s těhotnou manželkou, čtyřmi ministry a šesti stoupenci 19. října popraven. Jejich těla nebyla nikdy nalezena. Téhož dne proběhl další převrat, tentokrát pod vedením generála Hudsona Austina, který se stal hlavou nově ustavené vojenské vlády. V zemi byl vyhlášen zákaz vycházení, za jehož porušení hrozila smrt. Austin ale nebyl podporován ze strany Spojených států, což se stalo jemu a jeho spolupracovníkům osudné.

Záminky k invazi

Spojené státy začaly organizovat přípravy na ozbrojenou invazi na ostrov s cílem instalace proamerické vlády, která by zajistila poslušnost Grenady. Organizace východokaribských států, závislých na USA, požádala formálně Američany o pomoc. Hlavními důvody pro invazi měla být vražda Maurice Bishopa (jehož svržení USA samy prostřednictvím CIA zorganizovaly) a vznik politicky nestabilní země v blízkosti amerických hranic. Existovaly také obavy ohledně možnosti zneužití 800 amerických studentů medicíny na soukromé Univerzitě Sv. Jiří na Grenadě jako rukojmí. Podle tisku dalším důvodem měla být snaha získat úspěšnou vojenskou akci podporu americké veřejnosti pro vládu R. Reagana poškozenou krvavým útokem proti americkým jednotkám v Libanonu a smrtí 241 příslušníků námořní pěchoty.

Další záminkou se stalo od roku 1979 budované velké mezinárodní letiště v Point Salinas na jihu ostrova už jen proto, že se na jeho výstavbě podíleli i Kubánci. Spojené státy trvaly na tvrzení, že se jedná o budoucí tranzitní základnu pro transport kubánských a sovětských zbraní pro povstalce v zemích Střední Ameriky. Tomu Bishopova vláda oponovala tím, že se jedná o civilní letiště, které má odlehčit přetíženému letišti na severu země a pomoci rozvoji cestovního ruchu. Tehdejší americký prezident Ronald Reagan však nesouhlasil a v březnu 1983 v americké televizi využil satelitních snímků letiště k varování před údajnou „*sovětsko-kubánskou militarizací Karibiku*“, protože prý 2 700 metrů dlouhá startovací dráha vybudovaná na grenadském letišti je pro komerční lety zbytečně dlouhá, přestože taková letiště měly i jiné, menší ostrovy v oblasti.

Invaze

Samotná invaze na Grenadu začala 25. října 1983. První transportní vrtulníky s týmem Echo odstartovaly z výsadkové lodě Guam před rozedněním. V 5.00 místního času dosedly výsadkové vrtulníky na plochu letiště Pearls a okamžitě se ocitly pod palbou ručních zbraní obránců. Téměř 400 příslušníků jednotek námořní pěchoty provedlo výsadek a začalo se zakopávat. V tu samou dobu byl proveden výsadek týmu Fox byl do Grenville, kde se nesetkal s žádným odporem. Jak letiště Pearls, tak město Grenville se podařilo americkým jednotkám v krátké době ovládnout. Naproti tomu výsadek Rangers směřující na Point Salinas se setkal s těžkou palbou.

Do odpoledne 25. října se příslušníkům Rangers podařilo zajistit letiště v Point Salinas natolik, že zde mohla přistávat transportní letadla 82. vzdušné výsadkové divize s dalšími vojáky, těžkou technikou a materiálem, což se dělo po celou následující noc. Část Rangers mezi tím dále vytlačovala obránce od letiště. Po prvním dnu bylo možno konstatovat, že výsledek zaostával za očekáváním; ostrov byl sice izolován a podařilo se zajistit letiště Pearls, ale část studentů byla stále mimo dosah amerických jednotek, v guvernérově sídle se stále bránil obklíčený výsadek příslušníků SEALs a vládní budovy v St. George's byly stále v rukou obránců. Podle tvrzení amerických vojenských zdrojů byli obránci dobře připraveni a rozmístěni a kladli tak tuhý odpor, že plnou kontrolu nad ostrovem se americkým silám podařilo získat až 26. října pomocí převahy námořních a leteckých sil.

Američtí vojáci zasahují proti místnímu obyvatelstvu během invaze na Grenadu v roce 1983; Foto: Sgt. Michael Bogdanowicz, americká armáda / Wikimedia Commons

27. října ráno dokončili příslušníci námořní pěchoty s podporou vrtulníků obklíčení města St. George's. Kvůli komunikačním problémům mezi jednotkami amerického námořnictva a pozemního vojska vrtulníky námořnictva omylem zaútočily na vlastní jednotky. Výsledkem bylo 17 zraněných amerických vojáků, z toho tři těžce. 28. října došlo k poklesu intenzity bojů. Bylo obsazeno hlavní město St. George's. Z Lance aux Epines bylo evakuováno zbývajících 202 studentů (jejich celkový počet byl 564). Od 29. října do 2. listopadu bylo dokončeno zajištění prostoru ostrova. Strůjce puče proti Bishopovi Bernard Coard byl zajat společně s dalšími spolupracovníky a následně byli internováni na USS Guam. Vrchní velitel armády a hlava vojenské vlády Hudson Austin zmizel. Zajetí příslušníci grenadské armády byli propuštěni.

Porušení mezinárodního práva

Samotná invaze se již od počátku dostala do konfliktu jak s mezinárodním, tak s americkým právem. Podle mezinárodního práva byly Spojené státy povinny podle čl. 51 Charty OSN informovat o invazi Radu bezpečnosti OSN. Jako signatáři Smlouvy z Ria byly dále Spojené státy povinny informovat i signatářské země této smlouvy o důvodech invaze. Protože byla Grenada součástí Britského společenství, měla být požádána o pomoc či alespoň souhlas vláda Spojeného království. Nic z toho vláda Spojených států neučinila. Podle amerického práva měl být o invazi předem informován předseda amerického Kongresu. Pokud by to nebylo možné učinit s předstihem, mělo se tak stát nejpozději 48 hodin po začátku války. Ani toto nebylo učiněno.

Mezinárodní reakce

Následně po invazi přijalo Valné shromáždění OSN poměrem 108 hlasů proti 9 (27 se zdrželo) rezoluci Valného shromáždění č. 38/7, ve které byla vyjádřena hluboká lítost nad ozbrojenou intervencí na Grenadě, která představuje zjevné porušení mezinárodního práva, nezávislosti, svrchovanosti a územní celistvosti daného státu. Čínská vláda nazvala americkou intervenci aktem hegemonismu. Vláda SSSR uvedla, že invaze porušila mezinárodní právo, a že žádný malý národ, který nechce žít podle amerických představ není v bezpečí. Podle některých států se USA vrátily do éry barbarství. Podobné poselství jako na VS OSN bylo projednáváno v Radě bezpečnosti OSN. Přestože se toto usnesení těšilo velké podpoře, bylo nakonec Spojenými státy vetováno. Proti invazi se vyslovilo také Evropské společenství (ES). Ve své reakci ES konstatovalo, že měla být preferována ekonomická pomoc levicové vládě, která by vedla k jejímu posunu k umírněné levici.

Proti invazi na Grenadu, která je součástí Commonwealthu (Britského společenství národů), se postavily i vlády Spojeného království, Trinidadu a Tobaga a Kanady. Proti invazi se osobně postavila i britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová. V rámci zachování transatlantických vazeb se ale jednalo pouze o protesty formální. Ministr zahraničí britské vlády popřel, že by měl informace o invazi ještě před jejím začátkem. Jak později přiznal americký prezident Reagan, britskou ministerskou předsedkyni o záměru provést invazi na Grenadu informoval, ta ji však opakovaně odmítala. Reagan zároveň přiznal, že v době, kdy Thatcherové informace poskytoval, přípravy na invazi již probíhaly.

Výsledky invaze

Po americkém vítězství sestavil generální guvernér Paul Scoon poradní sbor, mající vládnout až do sestavení vlády vzešlé z *“demokratických”* voleb. Americké jednotky se z Grenady stáhly do 15. prosince 1983. Na ostrově nicméně zůstala vojenská policie, zvláštní jednotky a specialisté vojenské zpravodajské služby, aby dohlédly na výsledky chystaných voleb. Strůjce puče proti Bishopovi Bernard Coard byl odsouzen k trestu smrti, který mu byl posléze změněn na doživotní trest. Propuštěn byl se zbytkem pučistů v roce 2009. Výsledkem invaze bylo vítězství amerických sil a vojáků na nich závislých karibských zemí. V roce 1984 byly na Grenadě formálně uspořádány volby, na základě kterých byl dosazen do vedení země proamerický Herbert Blaize.

Zpracoval Rudolf Hrubý

Zdroj: rodninovin